

Orientering til Folketingets Færøudvalg

Overblik over orienteringens indhold:

- Baggrundsinformationer om og scenarier for tilskuddet til Færøernes Hjemmestyre
- Tilskuddets betydning for Færøernes økonomi – herunder Sundhedsvæsen
- Overblik over Færøernes økonomi og samfundsforhold – herunder en sammenligning mellem Danmarks og Færøernes skattesystem
- Konklusioner

Indledende bemærkninger:

Undertegnede fik 02.12.2011 en anmodning fra Folketingets Færøudvalg om at komme og orientere udvalget om statens tilskud til Færøernes Hjemmestyre og dets betydning for Færøernes økonomi og landskasse.

Desværre blev dette møde aflyst.

Alligevel vil undertegnede sikre, at udvalgets medlemmer modtager den ønskede orientering, her i skriftlig form.

Såfremt udvalgsmedlemmerne måtte have spørgsmål til nærværende orientering, står jeg til rådighed. Skulle Færøudvalget på et senere tidspunkt ønske en mundtlig orientering, medvirker jeg gerne.

Med venlig hilsen

Bárður Nielsen, formand for Lagtingets Finansudvalg

Mobil: +298 724650

E-mail: bsn@vodafone.fo

1. Udvikling i statens tilskud til bloktilskudsfinansierede områder

Regeringen og landsstyret indgik den 24. oktober 2002 en aftale om fastsættelse af statens tilskud til de bloktilskudsfinansierede områder på 615,5 mio. kr. nominelt i perioden 2003 til og med 2006.

De bloktilskudsfinansierede områder er:

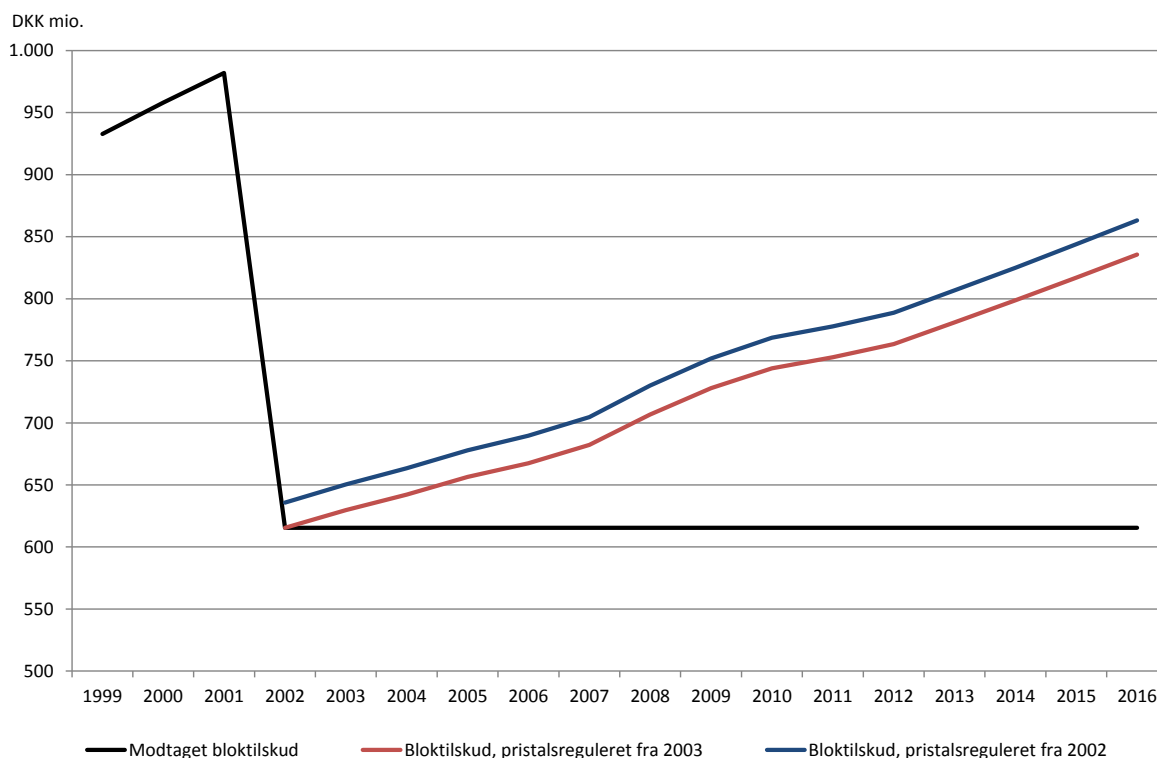
Sundhedsvæsen	283,6	mio. kr.
Folkeforsikring	213,3	mio. kr.
Særforsorgen	117,0	mio. kr.
Færøernes Fiskerilaboratorium	1,6	mio. kr.
Bloktilskudsfinansierede områder ialt	615,5	mio. kr.

Efterfølgende er tilskuddet til Færøernes Hjemmestyre for 2007, 2008, 2009, 2010 og 2011 efter aftale mellem regeringen og landsstyret og efter landsstyrets eget ønske fastsat til 615,5 mio. kr.

Det nuværende landsstyre, bestående af Fólkaflókkurin, Sambandsflokkurin, Sjálvstýrisflokkurin og Miðflokkurin, ønsker, at bloktilskuddets størrelse ajourføres således, at tilskuddet fremadrettet bedre afspejler de faktiske udgifter til de bloktilskudsfinansierede områder.

Prisudviklingen siden 2002 har medført, at statens tilskud udgør en faldende andel af de samlede udgifter. Såfremt bloktilskuddet havde været pristalsreguleret i perioden siden 2002, ville tilskuddet for finansåret 2011 have været 777,8 mio. kr. mod de nuværende 615,5 mio. kr. Såfremt tilskuddet pristalsreguleredes fra 2003, ville tilskuddet være 752,9 mio. kr. i finansåret 2011.

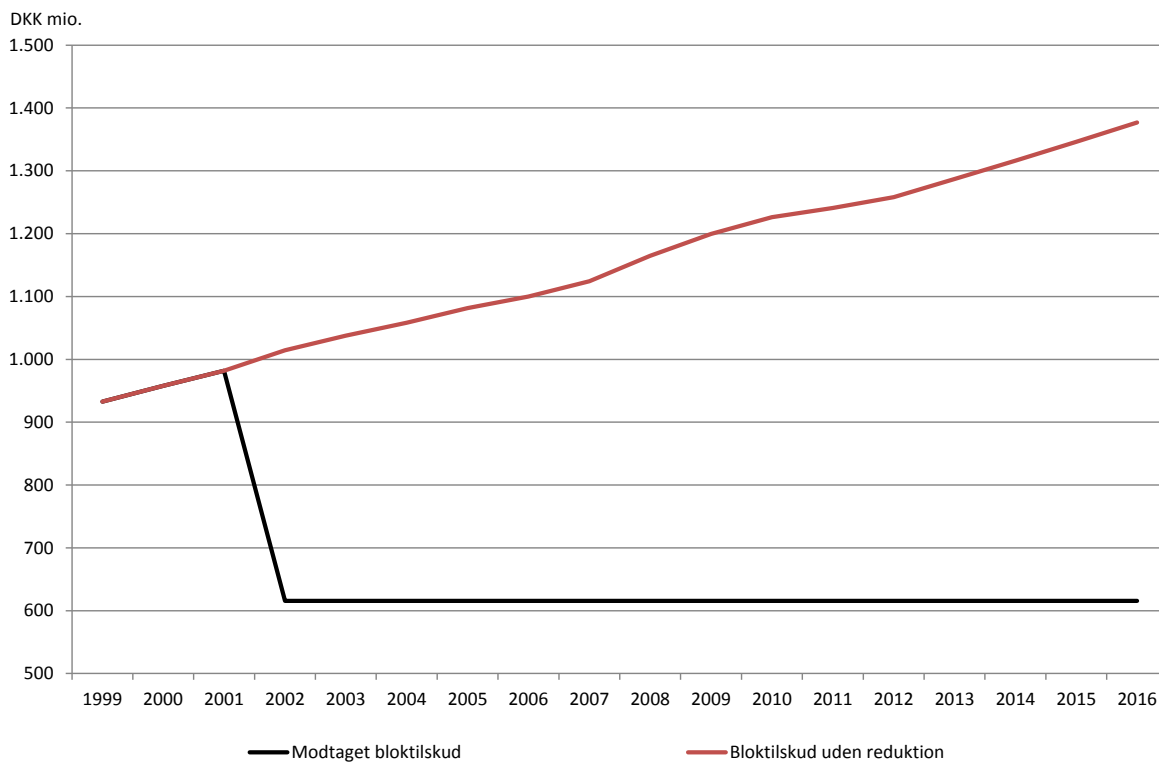
Graf 1 - Bloktilskud med og uden pristalsregulering 1999 - 2016

Bloktilskud med og uden pristalsregulering er vist i Graf 1. Såfremt bloktilskuddet forudsættes uændret indtil 2016 vil differencen mellem nuværende tilskud og et pristalsreguleret tilskud udgøre mellem 220 – 247 mio. kr. i 2016, afhængig af om tilskuddet pristalsreguleres gældende fra 2002 eller 2003.

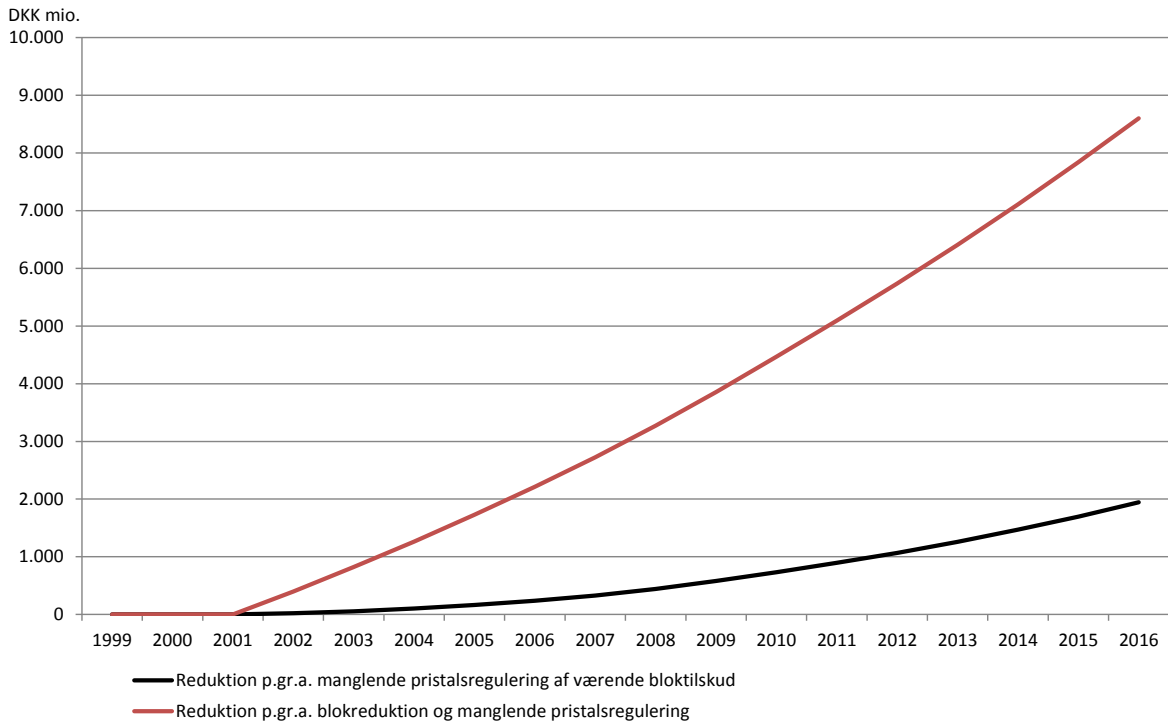
Tilskuddet til Færøernes Hjemmestyre blev i 2002 fastsat til 615,5 mio. kr. mod 981,9 mio. kr. i 2001, en reduktion på 366,4 mio. kr. Såfremt tilskuddet ikke blev reduceret i 2002 men i stedet pristalsreguleret efter samme principper som årene forinden, ville tilskuddet i finansåret 2011 udgøre 1.240,8 mio. kr. stigende til 1.377,0 mio. kr. i 2016. Denne udvikling er illustreret i graf 2.

Graf 2 - Udvikling i bloktilskud 1999 - 2016

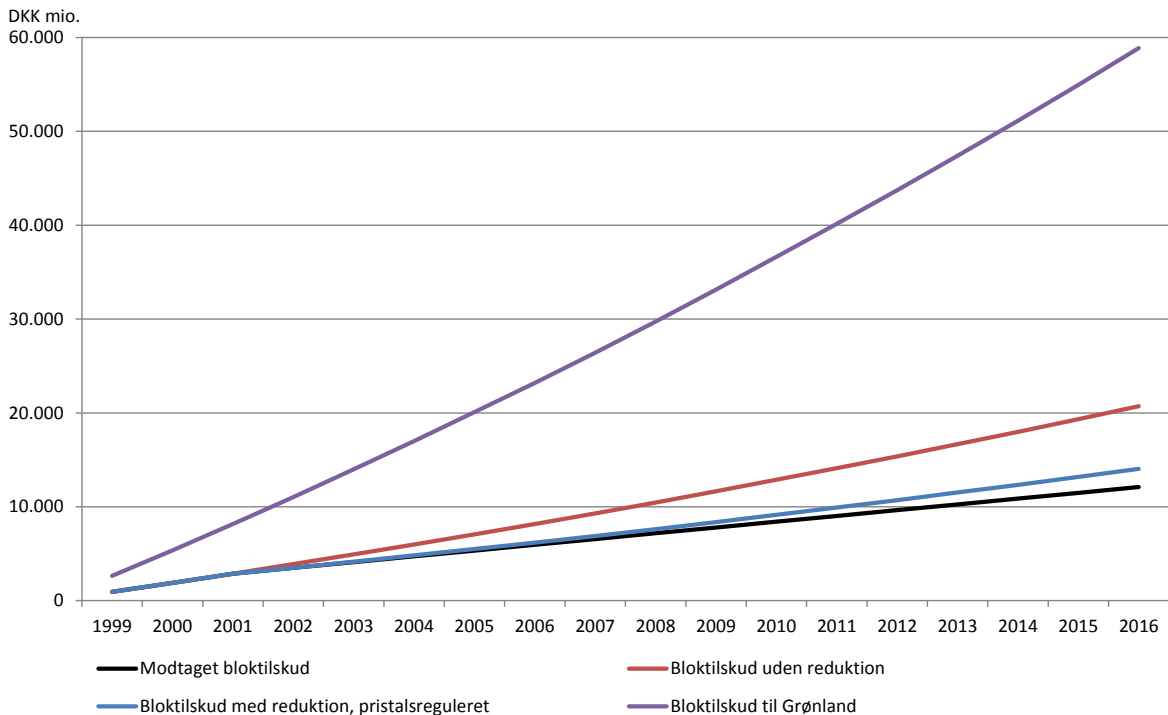
Forskellen vil være stigende over tid, og det akkumulerede "tab" vil i 2016 være 8,6 mia. kr. Heraf udgør 1,945 mia. kr. manglende pristalsregulering af det reducerede bloktilskud. Udviklingen er illustreret i Graf 3.

Graf 3 - Akkumuleret reduktion i bloktilskud 1999 - 2016

Færøernes og Grønlands Hjemmestyre modtager tilskud fra regeringen. I 1999 var tilskuddet til Færøerne 35,3% af det bloktilskud, som Grønland modtog. Såfremt nuværende tilskud på 615,5 mio. kr. forudsættes uændret indtil udgangen af 2016 samtidig med, at tilskuddet til Grønland pristalsreguleres som hidtil, vil det færøske tilskud udgøre 15,7% af tilskuddet til Grønland.

Graf 4 - Akkumuleret bloktilskud 1999 - 2016

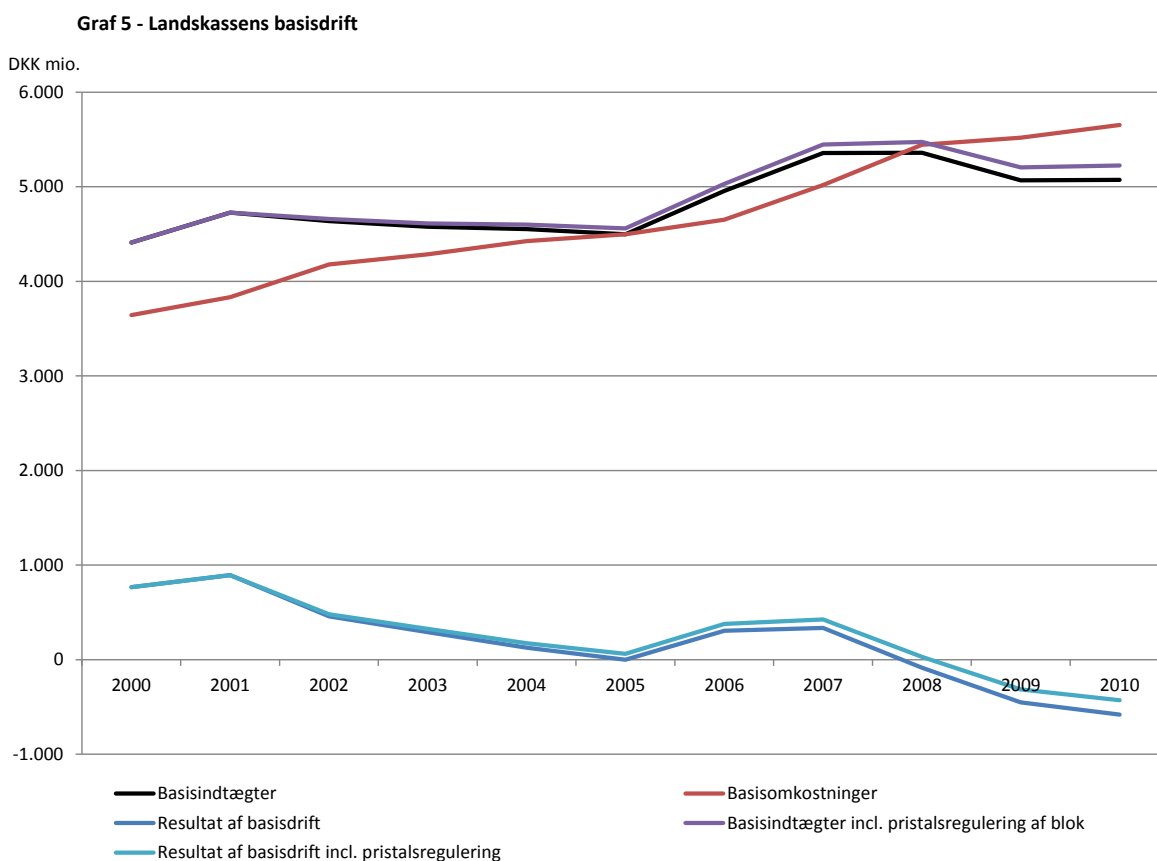
2. Landskassens basisdrift

Landsbanki Føroya (Færøernes Landsbank) publicerede i august 2010 analysen "1.350 milliúnir krónur eftir hæli", hvor udviklingen i landskassens basisdrift i perioden 2000 – 2010 beskrives.

Basisdriften defineres som ordinære indtægter og udgifter og omfatter således ikke renter, investeringer, ekstra ordinære indtægter og andre kapitalindtægter.

Basisdriftens nettoresultat udviste et overskud på 767 mio. kr. i 2000 mod et underskud på 581 mio. kr. i 2010. Den politiske beslutning om reduktion af bloktilskuddet i 2002 er hovedårsagen til den negative udvikling på indtægtssiden. Set over hele perioden er bloktilskuddet reduceret med ca. 350 mio. kr. samtidig med, at landskassens øvrige ordinære indtægter er steget med ca. 1 mia. kr.

Hovedårsagen til den negative udvikling i basisdriftens nettoresultat skal derfor findes i landskassens ordinære udgifter, som er godt 2 mia. større i 2010 end i 2000.

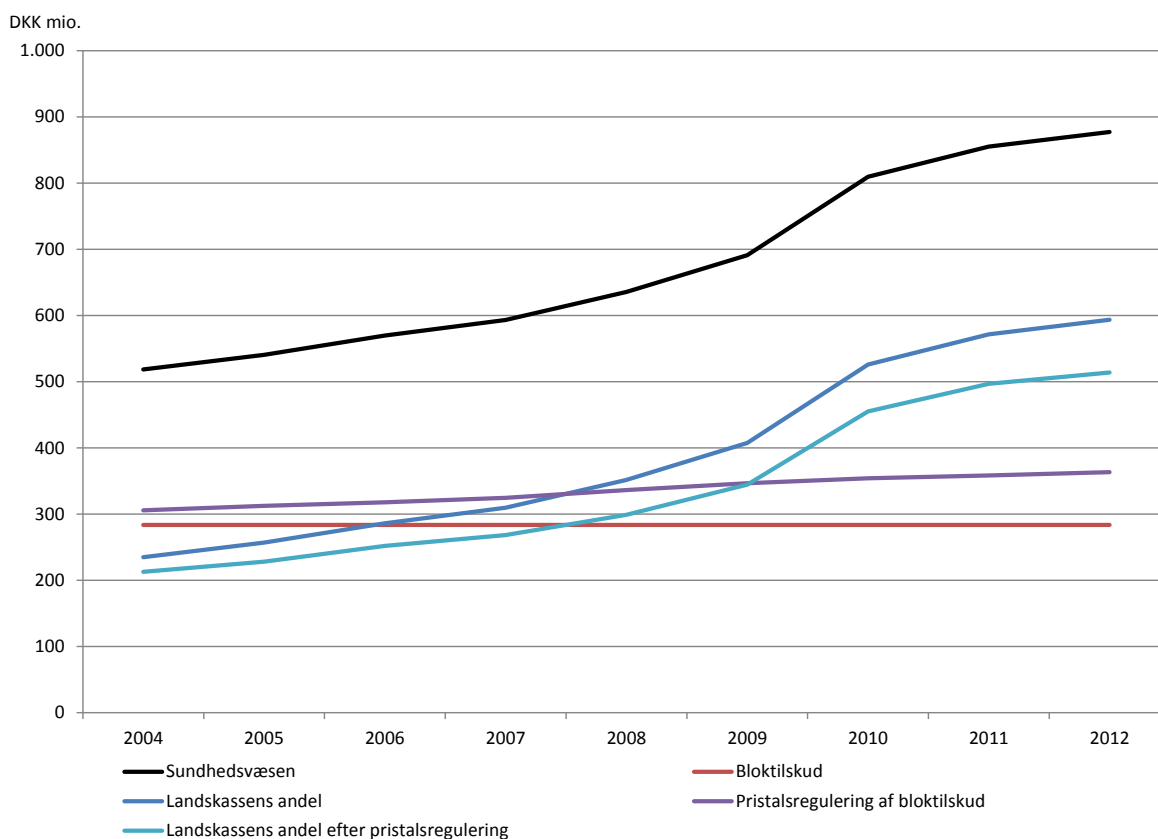

Graf 5 illustrerer udviklingen i perioden med og uden pristalsregulering af det reducerede bloktilskud. Såfremt det reducerede bloktilskud var blevet pristalsreguleret i perioden 2002 – 2010, ville basisdriftens nettoresultat i 2010 vise et underskud på 427,9 mio. kr. mod nuværende 581 mio. kr.

2.1. Sundhedsvæsen

I den politiske aftale mellem regeringen og landsstyret fra 24. oktober 2002 fastsættes Sundhedsvæsenet på Færøerne til 283,6 mio. kr. af de tilskudsfinansierede områder.

Graf 6 - Sundhedsvæsen

I perioden 2004 til 2012 er de samlede udgifter til Sundhedsvæsen imidlertid steget fra 518,7 mio. kr. i 2004 til 877,1 mio. kr. i 2012, en stigning på 69,1%. Den indenlandske efterspørgsel efter sundhedsvæsenets ydelser er i perioden steget mere end det, pristalsreguleringen af tilskuddet ville kunne kompensere for. Landskassens andel af de samlede udgifter til Sundhedsvæsen er 67,7% i 2012 mod 45,3% i 2004. Såfremt bloktilskuddet havde været pristalsreguleret, ville landskassens andel udgøre 58,6%.

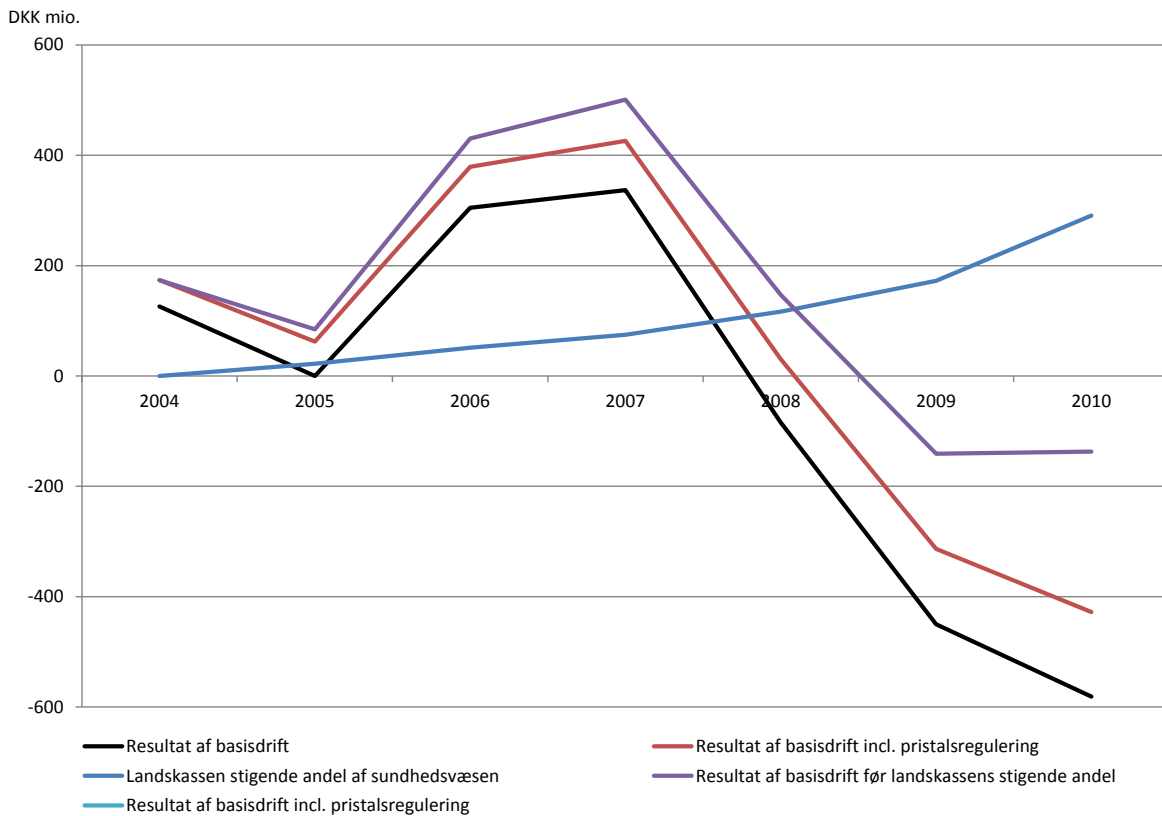
Borgere bosiddende på Færøerne, har i henhold til Lagtingslov nr. 64 af 17. maj 2005 ret til gratis behandling i det færøske sundhedsvæsen. Retten omfatter, efter indstilling fra visitationsudvalg, tillige gratis adgang til behandlingstilbud hos specialister i Danmark eller udlandet. Af de samlede udgifter til Sundhedsvæsen i 2012 hidrører 15,9% eller 139,8 mio. kr. fra behandling primært i Danmark og udlandet i øvrigt.

Landskassens stigende andel af de samlede udgifter til sundhedsvæsenet har en negativ indvirkning på landskassens basisdrift.

Såfremt landskassens basisdrift beregnes før landskassens stigende andel af de samlede udgifter til sundhedsvæsenet og efter pristalsregulering af bloktilskuddet til sundhedsvæsenet, vil basisdriften vise et underskud på 137,1 mio. kr. mod 581 mio. kr. i 2010. Udviklingen i perioden 2004 – 2010 er illustreret i graf 7 nedenfor.

I 2010 var udgifterne til behandling i Danmark og øvrige udland 138,2 mio. kr. Renses landskassens basisdrift tillige for disse udgifter, ville basisdriften vise et overskud på 1,1 mio. kr.

Graf 7 - Sundhedsvæsen indvirkning på basisdrift

3. Færøsk økonomi og samfundsudvikling

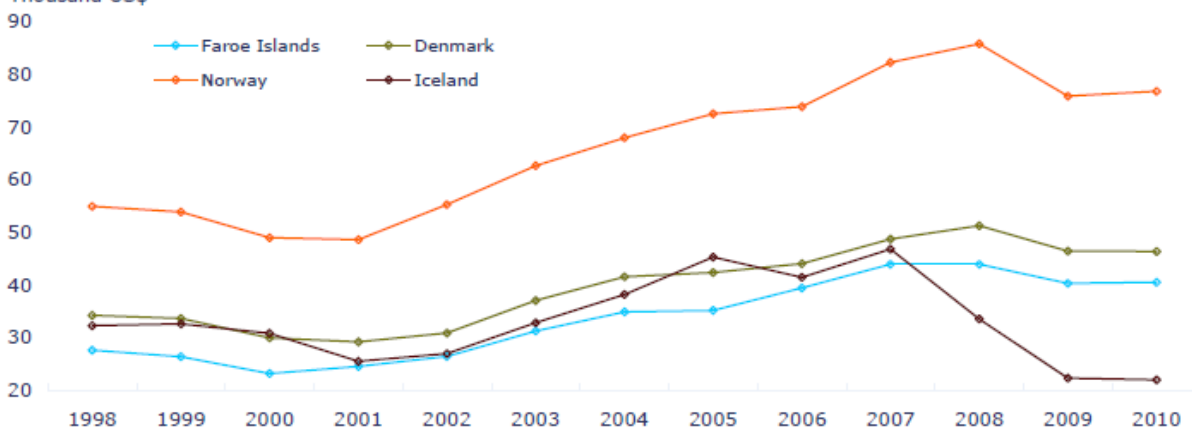
Det færøske GDP/capita i faste priser følger udviklingen i Danmark, dog er den færøske produktion noget lavere end i Danmark.

Den færøske økonomi er mere volatil end den danske, og dette skyldes primært Færøernes afhængighed af fiskeri. Desuden er omkostningerne ved at drive et mindre isoleret samfund relativ højere end for et større samfund.

GDP in fixed (2000) prices pr. capita in US\$, 1998 to 2010

A-6

Thousand US\$

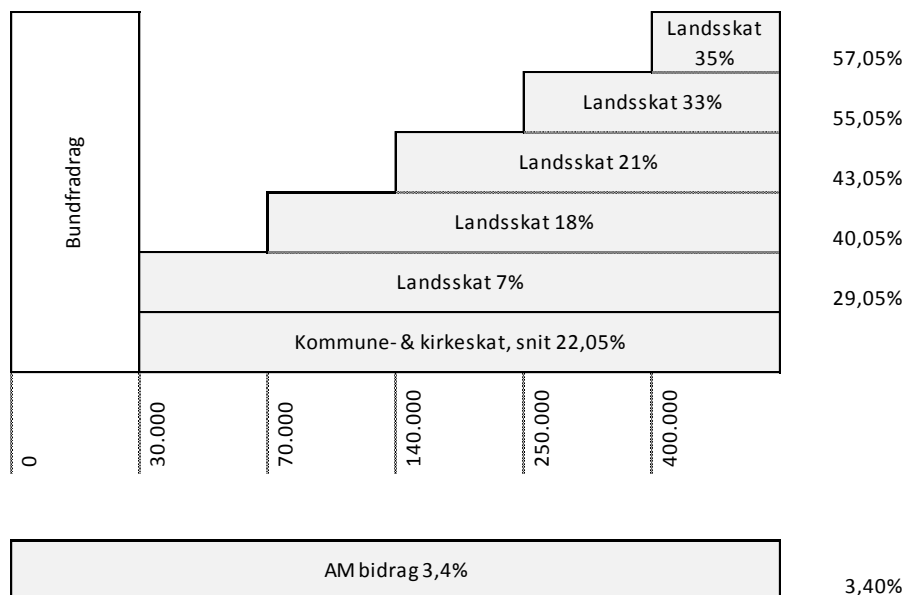
Rem: The Faroese GDP has been deflated using CPI

Source: Statistics Faroe Islands and statistical bureaus in neighboring countries

Danmark anses for at være et af de lande i Europe med de højeste priser og skattetryk. Undersøgelser viser, at priseniveauet på Færøerne er ca. 14% højere end i Danmark. Det gennemsnitlige lønniveau er lavere og skatten på lønindkomst er højere end i Danmark.

Færøsk skatteskala 2011

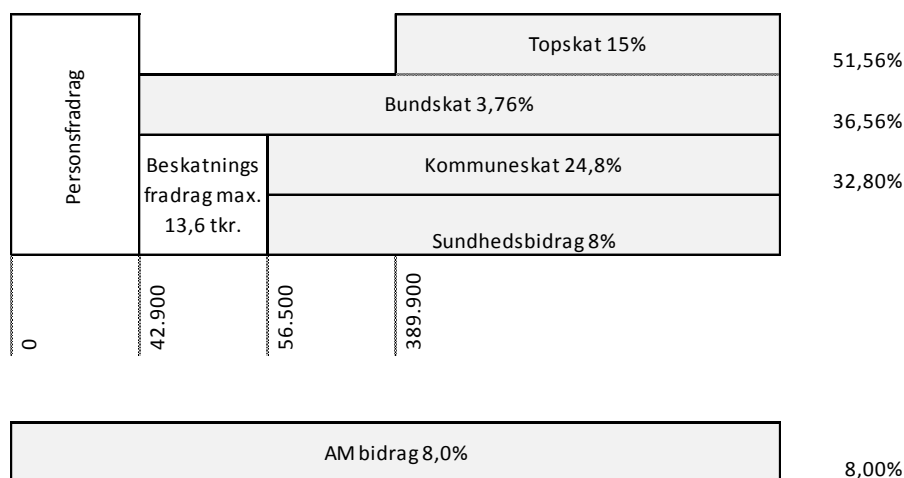
60,45%

Den færøske skatteskala indeholder flere trin end den danske. Desuden pristalsreguleres skattegrænserne ikke og dette medfører, at skattetrykket er stigende over tid. Det gennemsnitlige lønniveau ligger i intervallet 250 – 400 tkr. og dermed har den gennemsnitlige færøing et marginalt skattetryk inklusiv arbejdsmarkedsbidrag på 58,45%.

Dansk skatteskala 2011

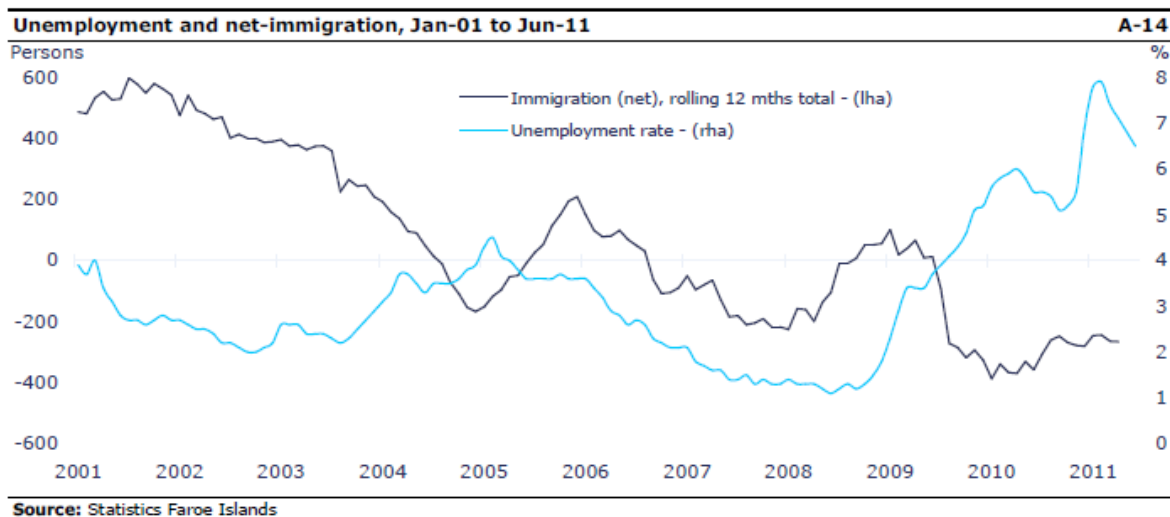
59,56%

Hvis gennemsnitlønnen på Færøerne skulle beskattes efter danske regler ville marginals-katten være 44,56% eller 13,89 %-point lavere end på Færøerne.

Færøerne skat på lønindkomst er således gennemsnitlig betydelig højere end i Danmark, som sammenlignet med resten af Europa ligger i højeste ende.

Det strukturelle underskud på de offentlige finanser, højere skattetryk, højere leveomkostninger og lavere lønniveau samt den generelle tendens om tilflytning til større samfund er medvirkende til, at Færøerne i dag oplever en nettofraflytning til udlandet.

4. Konklusioner

- Ovenstående økonomiske fakta viser bl.a. at:
 - Den politiske beslutning om at reducere tilskuddet til Færøernes Hjemmestyre samt bortfaldet af pristalsreguleringen har over tid haft en betydelig negativ indflydelse på Færøernes offentlige økonomi
 - Færøerne har mistet indtægter i milliardklassen
 - Hvis tilskuddets lave niveau samt "fastfrysningen" af pristalsreguleringen fastholdes, forværres den negative indflydelse på Færøernes økonomi
 - Sundhedsvæsenet rammes særlig hårdt, og borgere på Færøerne oplever og får en stadig forværret service
 - De voksende udgifter til sundhedsvæsenet belaster landskassen mærkbart, idet tilskuddet til bl.a. sundhedsvæsenet fastholdes på samme niveau år efter år
 - Reallønnen er lavere, og det er dyrere at leve på Færøerne end i Danmark
 - Skattetrykket på Færøerne er højere end i Danmark og resten af Europa, og færingernes levestandard er generelt lavere end danskernes
 - Færøerne har over en 10 års periode oplevet en stilstand i befolkningstilvæksten.
- Ovenstående økonomiske fakta underbygger Færøernes Landsstyres ønske om at størrelsen af tilskuddet til Færøernes Hjemmestyre ajourføres, så det fremover bedre afspejler de faktiske udgifter til de bloktilskudsfinansierede områder
- Der ligger en stor politisk værdi i, at Folketinget og Regeringen imødekommer Landsstyrets ønske om at ajourføre tilskuddet. Der er fare for en underminering af systemet, hvor Staten tilskudsfinansierer visse områder
- Den politiske risiko ved at afvise Landsstyrets ønske om at ajourføre tilskuddets størrelse er betydelig og vil over tid udgøre en forringelse af tillidsforholdet i Rigsfællesskabet